

MOTORIČKE SPOSOBNOSTI LAKŠE PSIHIČKI OMETENIH UČENIKA

Gojko Jovanović
Gustav Bala
Milica Banić
Vojislav Nikolić
Miloje Milojević
Miroslava Jovanović
Ljiljana Branković
Njegoslava Doroški

Novi Sad

Originalni znanstveni rad

UDK: 376.4

S A Ž E T A K

Na uzorku od 156 lakše psihički ometenih učenika i 122 lakše psihički ometenih učenica, te 160 učenika i 118 učenica redovne osnovne škole u SAP Vojvodini, a na uzorku od 10 motoričkih testova, analizirane su razlike između učenika iz standardne populacije i lakše psihički ometenih.

Rezultati multivarijantne analize varijanse ukazuju da i kod učenika i učenica postoji statistički značajna razlika u manifestacijama koordinacije, brzine alternativnih pokreta, fleksibilnosti, ravnoteže, eksplozivnoj snazi i sprinterskom trčanju.

1. UVOD

Motoričke sposobnosti su onaj deo psihomatskog statusa koji je odgovoran za efikasnost motoričkih reakcija, odnosno za motoričko ponašanje čoveka.

Jedan deo motoričkih sposobnosti je pod znatnim uticajem genetskih faktora, dok je drugi deo znatno podložan uticaju raznih egzogenih činilaca, a naročito telesnom vežbanju i sportskom treningu dece i omladine, te sportskoj rekreaciji odraslih.

Autori smatraju da su motoričke sposobnosti ono područje lakše psihički ometenih učenika na koje se u njihovom vaspitno-obrazovnom procesu može najviše doprineti i pripremiti ih što bolje za njihovo lično, radno i odbrambeno uklapanje u društveni život, odnosno da njihova socijalizacija, pa i samoaktualizacija, bude što efikasnija.

Zbog toga je Fakultet fizičke kulture u Novom Sadu izradio naučnoistraživački projekat »Uticaj vaspitno-obrazovnog procesa fizi-

čkog vaspitanja na psihosomatski status lakše psihički ometenih učenika«, koji finansira SIZ za naučni rad Vojvodine, a koji treba da pruži adekvatnije rešenje fizičkog vaspitanja tih učenika.

Projekat sadrži tri faze: 1) analizu psihosomatskog statusa lakše psihički ometenih učenika i učenika bez ometenosti, 2) izradu i primenu eksperimentalnog plana i programa fizičkog vaspitanja lakše psihički ometenih učenika, a na osnovu značajnih diskriminatora, naročito u motoričkom prostoru i 3) analizu efikasnosti eksperimentalnog tretmana.

Rezultati ovog rada su dobijeni tokom prve faze istraživanja i to na osnovu merenja u školama: Centar za specijalno vaspitanje i obrazovanje »Dr Milan Petrović« u Novom Sadu, u kojoj se vrši eksperiment, Centar za specijalno vaspitanje i obrazovanje »9. maj« u Zrenjaninu i Osnovna škola »Đura Jakšić« u Novom Sadu, kao kontrolne škole.

Model u ovom istraživanju izabran je na osnovu istraživanja Kurelića, Momirovića i sar. (1975), Gredelja, Metikoša, A. Hošek i Momirovića (1975), te Momirovića i sar. (1981). Na osnovu rezultata istraživanja ovih poslednjih, u kome je ukupno bilo primenjeno 215 varijabli za procenu većeg broja psihosomatskih dimenzija, autori su utvrdili da sve varijable u prostoru trećeg reda formiraju tri fundamentalne dimenzije. Od te tri dimenzije dve su bile značajno saturirane motoričkim varijablama i motoričkim faktorima nižeg reda. Opći zaključak tih istraživanja je da u osnovi motorič-

kog ponašanja čoveka egzistiraju dve latentne dimenzije širokog opsega regulacije.

Prva latentna dimenzija je zastupljena u aktivnostima u kojima su procesi strukturiranja, kontrole i regulacije kretanja, veoma značajni za realizaciju motoričkih zadataka. Ta dimenzija je povezana sa generalnim kognitivnim faktorom, što je ranije i dokazano, npr. Ismail i Gruber (1967). Ona se naziva mehanizam za regulaciju kretanja, a najveći doprinos daje primarni faktor koordinacije, zatim brzina, ravnoteža, gipkost te preciznost.

Druga latentna dimenzija širokog obima regulacije je zastupljena u onim aktivnostima u kojima glavnu ulogu imaju energetske komponente, te se naziva mehanizam za energetska regulaciju. Ovu dimenziju sačinjavaju: 1) faktor za regulaciju trajanja ekscitacije, koji se procenjuje mernim instrumentima za repetitivnu i statičku snagu, a koji se može svesti na tzv. bazičnu telesnu snagu, 2) faktor za regulaciju intenziteta ekscitacije, koji se najviše procenjuje mernim instrumentima za tzv. eksplozivnu snagu.

Problem ovog rada je da se definišu statistički značajne razlike u motoričkim sposobnostima između lakše psihički ometenih učenika i učenika normalne populacije.

2. METOD RADA

2.1. Uzorak ispitanika

Uzorak ispitanika sačinjavali su učenici i učenice specijalnih škola »Dr Milan Petrović« iz No-